

POPULYTICS

What would you do?

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

De waarde van sociale en ecologische effecten van sportaccommodaties

**Resultaten van een keuze-experiment onder
Nederlandse bevolking en beleidsmakers**

Aanleiding

- Veel mensen gebruiken sporthallen, sportvelden en andere sportplekken die door de gemeente worden beheerd. Deze plekken helpen mensen om meer te bewegen en gezonder te worden. Ze zorgen er ook voor dat mensen elkaar kunnen ontmoeten. Ze komen samen om wedstrijden te kijken, vrijwilligerswerk te doen of samen te praten in de kantine.
- Het bouwen en onderhouden van sportaccommodaties kost geld. De Maatschappelijke Kosten-Baten analyse (MKBA) wordt vaak gebruikt om vast te stellen of de maatschappelijke baten van overheidsinvesteringen, zoals investeringen in sportaccommodaties, groter zijn dan de kosten
- In recente toepassingen bleek het echter lastig om bepaalde effecten (zoals een vergroting van het aantal sociale interacties of duurzaamheidsmaatregelen) als monetaire opbrengsten voor de samenleving uit te drukken.
- In opdracht van voormalig [Innovatieplatform Duurzame Sportsector](#) heeft de HAN onderzoek gedaan naar de sociale en ecologische waarde van sportaccommodaties door de bevolking keuzes te laten maken waarin hun voorkeuren zichtbaar werden.

Aanpak

Via keuzes kan je achterhalen hoeveel waarde mensen hechten aan belangrijke maar moeilijk tastbare waarden en principes.

Een simpel voorbeeld

“Hoeveel ben je bereid te betalen voor dit taartje?”

1 euro?

2 euro?

3 euro?

Ja

Ja

Nee

Mensen vinden het moeilijk om direct te benoemen hoeveel iets waard is voor ze, zelfs zo iets tastbaars als een taartje. Maar ze kunnen wel reageren op verschillende bedragen. Als we genoeg bedragen voorleggen aan genoeg personen, dan weten we *exact* hoeveel het taartje (gemiddeld genomen) mag kosten.

Een iets minder simpel voorbeeld

“Hoeveel waarde hecht jij eraan om niet met 2 kinderen in de hitte te wachten op deze Disney-attractie?”

	A	B
Je wachttijd	60 min	5 min
Je extra kosten bovenop de toegangsprijs	0 euro	30 euro
	☐	☒

Dat werkt ook voor minder tastbare dingen. Dan moeten mensen wel twee situaties kunnen vergelijken. Daarom leggen we ze dilemma's voor en vragen ze te kiezen (A of B). Doe dit weer met genoeg personen en we krijgen een exacte maat voor de waarde van minder tastbare dingen, zoals wachttijd in bovenstaand voorbeeld.

Een uitgebreid beleidsvoorbeeld

“Als de overheid een weg tussen 2 steden kan aanleggen via route A of B, welke zou jij dan adviseren?”

	A	B
Reistijd	45 min	50 min
Verkeersdoden	3 per jaar	0 per jaar
Kosten	50 mio euro	60 mio euro
Te kappen bomen	100	80
	☐	☒

We kunnen de dilemma's uitbreiden met meerdere effecten tegelijkertijd (meestal vijf tot zeven). Het idee blijft hetzelfde. We creëren verschillende dilemma's door te variëren met de waarden van elk effect. We leggen genoeg dilemma's aan genoeg mensen voor. Zo komen we voor elk effect tot een waarde.

Discrete keuze experiment

De discrete keuze methode is een techniek die werd ontwikkeld door Daniel McFadden, waarvoor hij in 2000 de Nobelprijs voor de Economie ontving.

Deze methode werkt als volgt:

- Deelnemers maken een paar keer een keuze tussen twee hypothetische alternatieven (zie voorbeeld).
- De kenmerken van de aanpakken variëren tussen de keuzesituaties. Door mensen meerdere keuzes te laten maken kan je vaststellen hoe zij de kenmerken afruilen.
- Met econometrische modellen worden de keuzes van geanalyseerd om vast te stellen hoe de gemiddelde deelnemer de kenmerken afruult.

Op deze manier hebben we het toegepast:

De onderzochte kenmerken en hun niveaus zijn bepaald in samenwerking met experts en op basis van bestaande literatuur. Een pilotstudie en analyse van de keuzes van een kleinere groep hebben geleid tot verandering in de variatie in keuzesituaties. Respondenten kozen 10 keer tussen twee verschillende sportaccommodatie-opties die varieerde op de geselecteerde kenmerken. Daarna kregen ze de optie om de voorkeursoptie af te wijzen als de kosten/effecten verhouding niet voldoende was.

Versimpelde keuzesituatie: kies een van deze aanpakken

	A	B
 Verhoging belasting	€ 5	€ 20
 Extra beweguren	6 uur per week	4 uur per week
 Extra sociaal contacturen	4 uur per week	6 uur per week
 CO2 uitstoot	-	- 75%

Zou je de optie aan de gemeente adviseren of niet?

- Ja Nee, niet als dit de effecten en kosten zijn

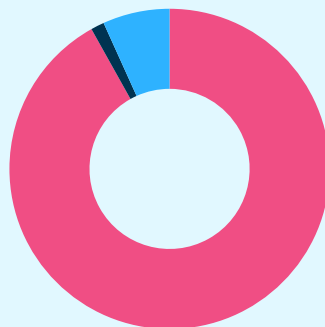
Deelnemers

- Uiteindelijk deden er 576 willekeurig geselecteerde Nederlanders uit het panel van Dynata mee aan dit onderzoek tussen 30 augustus en 2 september 2024. Tussen 5 september en 5 oktober 2024 hebben nog eens 74 beleidsmedewerkers op uitnodiging van Vereniging Sport en Gemeente (VSG) en Kenniscentrum Sport en Bewegen meegedaan.

Beleidsmedewerkers

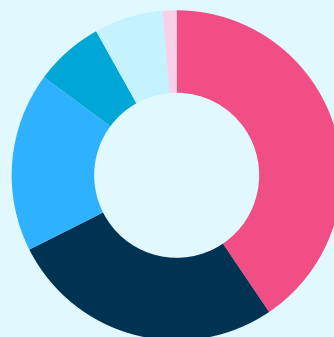
Welke overheid werkzaam (n=74)

- Gemeentelijke overheid
- Provinciale overheid
- Overig

Omschrijving werkzaamheden (n=74)

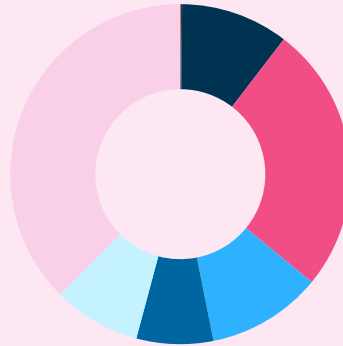
- Beleidsontwikkeling op het gebied van sportief vastgoed
- Beleidsontwikkeling op andere sportgerelateerde thema's
- Adviseur of consultant op het gebied van sportbeleid of sportaccommodaties
- Actief in een uitvoeringsorganisatie op het gebied van sportief vastgoed
- Manager/eindverantwoordelijke op het gebied van gemeentelijk sportbeleid
- Actief in een uitvoeringsorganisatie op andere sportgerelateerde thema's

Nederlandse bevolking

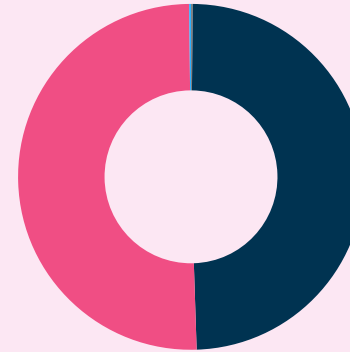
Leeftijd (n=576)

- Jonger dan 18 jaar
- 18 tot en met 24 jaar
- 25 tot en met 34 jaar
- 35 tot en met 44 jaar
- 45 tot en met 54 jaar
- 55 tot en met 64 jaar
- Ouder dan 64 jaar

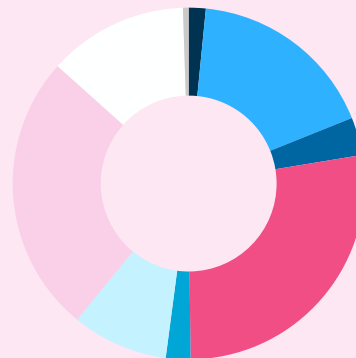
Geslacht (n=576)

- Anders
- Ik ben een man
- Ik ben een vrouw
- Zeg ik liever niet

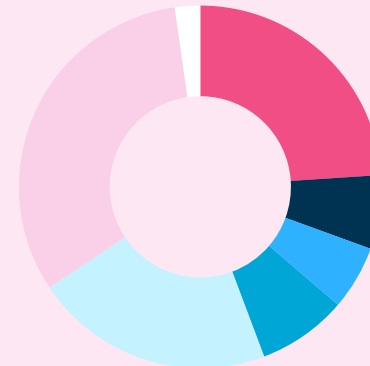
Opleiding (n=576)

- Basisschool
- Vmbo
- Mbo niveau 1
- Mbo niveau 2, 3 of 4
- Havo/vwo klas 1, 2 of 3
- Havo/vwo klas 4, 5 of 6
- Hbo
- Universiteit
- Zeg ik liever niet / weet ik niet

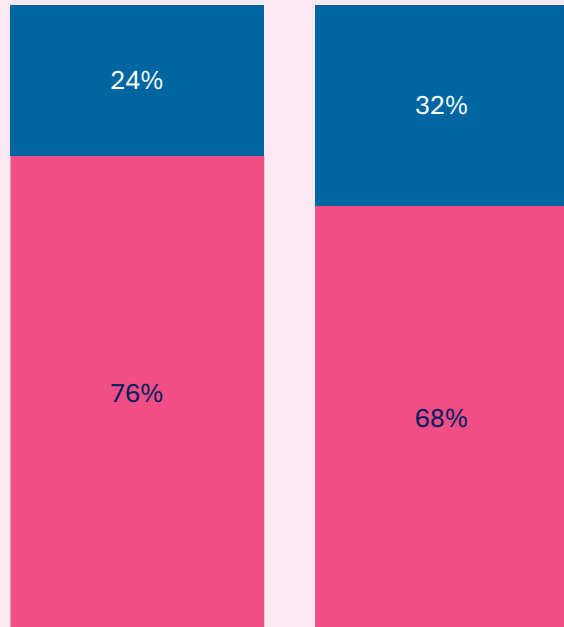

Sportgedrag (n=576)

- Ik sport nooit
- Ik sport minder dan 12 keer per jaar
- Ik sport eens per maand
- Ik sport 2-3 keer per maand
- Ik sport elke week
- Ik sport meerdere keer per week
- Zeg ik liever niet/ Weet ik niet

Zou je de optie die je hebt gekozen aan de gemeente adviseren of niet?

Nederlandse bevolking Beleidsmedewerkers

- Nee, als dit de effecten en kosten zijn, dan zou ik de gemeente adviseren om geen sportaccommodatie te bouwen.
- Ja, ik vind dat de gemeente de sportaccommodatie moet bouwen die ik net heb geadviseerd.

In een kwart tot een derde van gevallen wordt de gekozen (preferente) optie afgewezen. Dat betekent dat de respondent niets doen (en dus ook geen extra belasting betalen) prefereert. De beleidsmakers vinden uren beweging, uren sociaal contact en sociale status van de wijk belangrijk. De Nederlandse bevolking neemt de ecologische maatregelen meer mee in de afweging.

Welk kenmerk vind je het belangrijk bij het maken van je keuzes? % (heel belangrijk)

■ Nederlandse bevolking ■ Beleidsmedewerkers

Uit de opmerkingen van respondenten blijken de volgende drie onderwerpen van groot belang bij het waarderen van sportaccommodaties:

1. **Betaalbaarheid en belastingverhogingen:** Respondenten maken zich zorgen over belastingverhogingen. Een verhoging moet redelijk blijven, omdat veel mensen het financieel moeilijk hebben en niet meer kunnen betalen.

"Het financiële plaatje is voor mij het belangrijkste om naar te kijken. Uiteindelijk wil je een zo goedkoop mogelijke oplossing waar zoveel mogelijk mensen profijt van hebben."

"We betalen al genoeg belasting. Voorzieningen voor lage inkomens vind ik het belangrijkste. De rest is meegenomen."

2. **Sociale interactie en contact:** Het sociale aspect van sportaccommodaties wordt veel genoemd. Mensen waarderen het als sportfaciliteiten sociale contacten bevorderen, vooral in wijken met gemengde inkomensgroepen.

"Sociale status is belangrijk. Mensen met een lager inkomen sporten minder vaak en zijn minder lid van een vereniging. Sociaal contact/omgang is heel belangrijk. ."

"Ik denk dat een sportaccommodatie vooral belangrijk is zodat mensen in beweging blijven en daarnaast een sociale kring opbouwen."

3. **Gebruik door de gemeenschap:** Er wordt ook vaak genoemd dat sportaccommodaties door zoveel mogelijk mensen in de buurt gebruikt moeten kunnen worden, vooral vanwege het belang van sport voor fysieke en mentale gezondheid.

Vanuit sport kijk ik vooral wat het doet met de sportparticipatie en voor welke doelgroepen. De andere thema's zijn natuurlijk ook van belang, maar zijn voor mij niet doorslaggevend in de afweging.

Bewegen en een gezondere maatschappij krijgen is het belangrijkste

Resultaten van het model

Uitleg van de coëfficiënten

Met keuzemodellen* kan worden bepaald wat voor de gemiddelde deelnemer het relatieve belang is effecten bij het maken van keuzes tussen verschillende sportaccommodaties.

- **Bijna alle effecten hebben een significante invloed op het keuzegedrag.** De gemiddelde Nederlander en beleidsmaker maakt het alleen niets uit of er wel of niet toezicht is. Voor beleidsmakers maakt het niet uit of de 'betaald toegang met toezicht en begeleiding is' of dat er gratis gebruik kan worden gemaakt zonder toezicht'. Voor de rest hebben alle kenmerken invloed op de keuzes van deelnemers.
- De coëfficiënten geven aan in hoeverre een kenmerk de (on)aantrekkelijkheid van een beleidsaanpak beïnvloedt. Dit wordt uitgedrukt in zogenaamde nutspunten. Hoe groter het coëfficiënt, hoe groter het effect van de verandering van een kenmerk op de beslissing om voor de ene of de andere sportaccommodatie te kiezen. Dit betekent dat deelnemers **2.000 extra uren sociaal contact** even zwaar waarderen als **1.000 extra uren beweging per jaar**.

*Lineaire-additieve Multinomial Logit (MNL) modellen

	Nederlandse bevolking Coëfficiënt	Beleids- makers Coëfficiënt
Verhoging belastingbijdrage per jaar per inwoners	-0,036	-0,046
1.000 extra uren beweging per jaar, door mensen die zonder deze accommodatie te weinig bewegen	0,018	0,077
1.000 extra uren sociale interactie per jaar	0,009	0,037
Accommodatie staat in een wijk waar veel mensen met een laag inkomen wonen of een gemêleerde wijk in plaats van in een wijk met veel hoge inkomens	0,526	1,645
Toegang op bepaalde tijden met toezicht t.o.v. er is geen toezicht	-0,021**	0,381**
Toegang op bepaalde tijden met toezicht en begeleiding t.o.v. er is geen toezicht	0,157	0,804
Toegang op bepaalde tijden met toezicht en begeleiding tegen betaling t.o.v. er is geen toezicht	-0,236	0,025**
Reductie van 1% CO2 uitstoot per jaar	0,002	0,007
Accommodatie met benutting overtollige warmte t.o.v. accommodatie zonder	0,199	1,044
Accommodatie met voorkomen extreme wateroverlast t.o.v. accommodatie zonder	0,256	0,764
Accommodatie met vergroting biodiversiteit t.o.v. accommodatie zonder	0,168	0,748

** Niet significant

Publieke betalingsbereidheid voor effecten sportaccommodaties

Door de coëfficiënten te delen door de publieke betalingsbereidheid kan de waarde van de effecten worden bepaald voor een gemiddelde gemeente met 30.000 inwoners.

Kenmerk accommodatie

1 extra uren beweging per jaar, door mensen die zonder deze accommodatie te weinig bewegen

1 extra uren sociale interactie per jaar

Accommodatie staat in een wijk waar veel mensen met een laag inkomen wonen of een gemêleerde wijk in plaats van in een wijk met veel hoge inkomens

Toegang op bepaalde tijden met toezicht t.o.v. er is geen toezicht

Toegang op bepaalde tijden met toezicht en begeleiding t.o.v. er is geen toezicht

Toegang op bepaalde tijden met toezicht en begeleiding tegen betaling t.o.v. er is geen toezicht

Reductie van 1% CO2 uitstoot per jaar

Accommodatie met benutting overtollige warmte t.o.v. accommodatie zonder

Accommodatie met voorkomen extreme wateroverlast t.o.v. accommodatie zonder

Accommodatie met vergroting biodiversiteit t.o.v. accommodatie zonder

Publieke betalingsbereidheid

Nederlandse bevolking	Beleidsmakers
-----------------------	---------------

€ 14,89	€ 50,10
---------	---------

€ 7,77	€ 24,08
--------	---------

€ 441.000	€ 1.067.000
-----------	-------------

0	0
---	---

€ 132.000	€ 521.000
-----------	-----------

-€ 198.000	0
------------	---

€ 1.400	€ 4.500
---------	---------

€ 167.000	€ 677.000
-----------	-----------

€ 215.000	€ 495.000
-----------	-----------

€ 141.000	€ 485.000
-----------	-----------

i Betalingsbereidheid laat zien hoeveel men gemiddeld in een gemeente bereid zou zijn te betalen voor een verbetering van een specifiek kenmerk.

Toegepast voorbeeld

De onderstaande accommodaties verschillen in effecten, maar welke accommodatie levert volgens de inwoners de meeste waarde op? Door de afzonderlijke effecten om te rekenen naar betalingsbereidheid, kan worden bepaald welke maatschappelijke waarde het hoogst is en daarmee, los van de kosten, de voorkeur heeft.

	Sportaccommodatie 1	Sportaccommodatie 2
i Extra uren beweging per jaar, door mensen die zonder deze accommodatie te weinig bewegen	10.000 € 149.000	5.000 € 74.000
i Extra uren sociale interactie per jaar	5.000 € 39.000	4.000 € 31.000
i Sociale status van de wijk	Veel hoge inkomens € 0	Veel lage inkomens € 441.000
i Toegankelijkheid van de accommodatie	Toezicht en begeleiding € 132.000	Geen toezicht en begeleiding € 0
i Afname CO2-uitstoot	10% zuinigere accommodatie € 14.000	Normale accommodatie € 0
i Ecologische maatregelen	Voorkomt extreme wateroverlast € 215.000	Vergroot biodiversiteit € 141.000
Maatschappelijke waarde	€ 334.000	€ 546.000

Conclusie

- Dit onderzoek laat zien dat de Nederlandse bevolking en beleidsmakers bereid zijn te betalen voor de sociale en ecologische effecten van sportaccommodaties. De bereidheid van de bevolking om extra belasting te betalen per uur dat mensen elkaar ontmoeten op een sportaccommodatie ligt op €7,77 en ecologische maatregelen worden gewaardeerd tussen de €140-215k. De Nederlandse bevolking is kritischer op de kosten in vergelijking met ondervraagde beleidsmakers. Dit verklaart waarom de waarde van de effecten bij beleidsmakers een factor 2,5 tot 4 keer hoger liggen.
- De locatie van sportaccommodaties speelt een belangrijke rol: in wijken met veel hoge inkomens moet een sportaccommodatie minimaal €440.000 aan extra maatschappelijke effecten opleveren ten opzichte van wijken met lage of gemiddelde inkomens om als waardevol te worden beschouwd door de Nederlandse bevolking. Voor beleidsmakers ligt dit nog eens 2,4 keer zo hoog. Dat betekent bijvoorbeeld 20-30.000 extra beweguren door mensen die te weinig bewegen. De Nederlandse bevolking geeft de voorkeur aan openbare sportvoorzieningen boven sportparken waar leden tegen betaling gebruik van kunnen maken. Voor beleidsmakers maakt dat verschil niet uit. Of er toezicht is, maakt voor beiden niet uit, maar de aanwezigheid van begeleiding en programmering wordt wel door beide gewaardeerd. Sportaccommodaties die alleen tegen betaling toegankelijk zijn, moeten minimaal €200.000 aan extra effecten voor de samenleving opleveren voordat men bereid is extra belastinggeld te betalen. Dat staat gelijk aan ongeveer 25.000 uren sociale interactie of de mogelijkheid om extreme wateroverlast te verminderen.

